גמ' בשלמא לא ילונו. מדיר למודר דודאי קמהני ליה הנאה מפורסמת: **אבל לא ילוה ממנו.** המדיר מן המודר: **מאי הנאה.** קא מטי ליה למודר ממאי דאחיף למדיר: **ובשלמא לא ילוה ממנו.** מצי נמי למימר דקא מיתהני בכה"ג כגון דאחפיה מעות הרעות וקא משלם ליה היאך יפות. ולא יקח ממנו משכחת לה דקא מתהני בזכיגא דרמי על אפיה: **אלא לא ישאל ממנו.** מאי הנאה מטי למודר כי משאיל לו כליו הא קא מפחית ודאי להיתא כלי ולא מעלי ליה דסתם שאלה הכי הוא: **כגון שנדרו זה מזה.** דשייתם אסורים זה בזה: **גזירה לשאול כו'.** דאי שרית ליה לשאול אתי נמי להשאיל: **מתני' אמר לו השאילני פרסך.** לאו במודר ומדיר עסקינן: **אינה פנויה.** דמלאכתו היא עושה. ומתעצב השואל כנגד המשאיל ואומר הואיל וסרבת להשאילה לי: **קונם שדה שאני חורש** (ב). שלא אחרוש שדי בפרתך עולמית. ואם"כ השאילה לו ראוין אם הוא פרה וזרכו לחרוש שדהו הוא אסור לחרוש שדהו באותה פרה: **וכל אדם מוסר.** דודאי כי נדר אדעתיה דנפשיה נדר ולא אדעתא דעלמא וכל אדם מותרים לחרוש לו שדהו באותה פרה: **ואם אין דרכו לחרוש.** שיש לו חריסין המורשין בשכיו: **הוא וכל אדם אסורים.** דודאי כי נדר אדעתא דכולי עלמא נדר: **המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך.** המדיר אצל חבורו וכו' ובא חבורו ונוטל מעותיו מן המדיר. אבל בפירוש אסור לומר לו דאם כן הוה ליה החבורו שליח ושלוחו של אדם כמותו: **ור' יוסי אוסר.** (ג) כה במיימו על הסלע או על הגדר: **גמ' א"ר יוחנן מאי טעמא דר' יוסי.** דלא תציב ליה הפקר דקא אסר ליה ליטלו דכי מתהני מייה ממש דמי ואסור: **מה מפנה.** לא זכי בה מקבל עד דאתיא (ד) לידיה: **אף הפקר.** נמי לא נפיק מרשות מפקיר עד דאתי לידי זוכה. הילכך בהדי דשקיל ליה היאך מעל הסלע כמאן דשקיל ליה מידו ממש דמי ואסור: **מציב ר' אבא.** ברייתא היא דקתני נמי מניח על הסלע והלה נוטל ואוכל (ה): **א"ר יוסי אימתי.** אי אוסר בזמן שנדרו קודם להפקרו. דהשתא מתחברא טעמא דאסור משום דכשהדירו מכל נכסיו הדירו ואפילו כי הפקירן אסור בהן: אבל

גמ' בשלמא לא ילונו דקא מהני ליה אלא לא ילוה הימנו מאי קא מהני ליה ובשלמא לא ילוה הימנו ולא יקח הימנו דקמיתהני מיניה אלא לא ישאל הימנו מאי קא מיתהני מיניה א"ר יוסי בר' חנינא כגון שנדרו הנאה זה מזה אביי אמר [א]גזירה [ב]לשאול משום להשאיל וכן בכולהו גזירה: **מתני'** [ג]אמר לו **השאילני פרתך אמר לו אינה פנויה אמר** קונם שדי שאני חורש בה לעולם אם היה דרכו לחרוש הוא אסור וכל אדם מותרים ואם אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורין [ד]**המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל החנוני ואומר איש פלוני** [ה] **נודר ממני הנאה ואיני יודע מה אעשה והוא נותן לו ובא ונוטל מזה היה ביתו לבנות גדרו לגדור שדהו לקצור הולך אצל הפועלים ואומר איש פלוני מודר ממני הנאה ואיני יודע מה אעשה והן עושין עמו ובאין ונוטלין שכר מזה** [ו]**היו מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל** [ז]**נותן לאחד לשום מתנה והלה מותר בה אם אין עמהם אחר מניח על הסלע או על הגדר ואומר הרי הן מופקרים לכל מי שיחפוץ והלה נוטל ואוכל ור' יוסי אוסר: גמ'** אמר **ר' יוחנן מ"ט דר' יוסי קסבר הפקר כמתנה מה מתנה עד דאתיא מרשות נותן לרשות מקבל אף הפקר עד דאתי לרשות זוכה מתיב ר' אבא והלה נוטל ואוכל ורבי יוסי אוסר א"ר יוסי אימתי בזמן שנדרו קודם להפקירו אבל**

גמ' בשלמא לא ילונו דקא מהני ליה אלא לא ילוה הימנו מאי קא מהני ליה ובשלמא לא ילוה הימנו ולא יקח הימנו דקמיתהני מיניה אלא לא ישאל הימנו מאי קא מיתהני מיניה. ר"ל דמשמע ליה דמתני' בזכיגא חריפא ומש"ה משמע ליה הכי ולא מוקי ליה בזכיגא דרמי על אפיה וליפרוך איפכא מ"ש בזכיגא מציעתא ולא תקשי ליה מידי במכר משום דסכירא לי' היכי דבהני דקתני מקמי הא דהיינו לא ישאלנו ולא ילונו ולא נמי מהני מידי הכי נמי בלא ימכור לו לא מתהני מידי והיינו בזכיגא חריפא ומש"ה פריך הכי: **א"ר יוסי בר' חנינא כגון שנדרו הנאה זה מזה.** וכי תימא אם כן מאי קמ"ל נראה דסתם לן כר"מ דאמר וימור אסור במודר הנאה ותע"ג דכבר סתם לן כוותיה ברים פירקין (דף לב:) קמ"ל דכל הני נמי לא גריעי מיתור ואסירי לר"מ: **אביי אמר גזירה לשאול משום להשאיל וכן כולהון גזירה.** דמש"ה אסרינן נמי למכור לו אטו ליקח ממנו. ותע"ג דתנן לעיל בפרק ד' נדרים (דף לא.) שאיני נהנה לישראל לוקח ביתר ומוכר בפחות ישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביתר ואמרינן עלה בסוגיין דלעיל דכל היכא דהוי זכיגא חריפא שרי מודר למכור למדיר ולא גזרינן כבר כתב ד)הרמב"ם ז"ל(ה) דהתם כיון דמכלהו ישראל נדר לא גזרינן עלה דאי גזרינן עלה ומצריכינא ליה ליהנות לעובדי כוכבים טריחא היא מילתא אבל כאן שאינו אסור אלא להנאת חבירו בלבד מצי למיקם עלה דמילתא וגזרינן. וא"ת והא אפי' במודר הנאה מחבירו בלבד תנן לקמן בפרק השותפין (דף מז:) הריני עליך חרם המודר אסור ומשמע אבל מדיר לא ואמאי הוה ליה למימרא שניהם אסורין ומשום גזירה י"ל דלאו קושיא היא דכי גזרי' הכא ה"מ בהני בלחוד דתנינן במתני' דלא משמע להו לאינשי דליתסרו במודר הנאה ואי עביד להו מודר למדיר אתי נמי למיסקל להו ממדיר אבל בהנאה גמורה כאכילת פירות וכיוצא בה ליכא למיגזר הלכך לא מצי תני שניהם אסורין: **מתני' קונם שדה שאני חורש בה לעולם.** שואל אמר כך לחבירו מתוך שכעס עליו שלא רצה להשאילה לו: **אם היה דרכו לחרוש הוא אסור וכל אדם מותרין.** שכיון שהוא חורש אין במשמעות לשונו אלא חריסתו בלבד: **ואם אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורין.** שלא נתכוין לחריסתו אכיון שאין דרכו לחרוש אלא שלא יהנה בחריסתו אכיון ומש"ה הוא וכל אדם אסורים לחרוש בשבילו כדי שלא יהנה בחריסתה: **הולך אצל חנוני הרגיל אצלו.** רבותא קמ"ל דאע"ג דרגיל אצלו ומקיפו מדיר לא אמרי' שליחותיה קעביד וכ"ש שאם לא אמר לאדם מיוחד אלא דאמר כל הזן לינו מפסיד שרי כדאיתא בפרק המדיר [כתובות ע:]: **וכא ונוטל מזה.** אם רצה קאמר ואומר דאף על גב דלבסוף נוטל מזה ודעתייהו דהכי לאו שליחותיה קעביד דלא הוי שליח אלא באומר כל השומע קולי יזון כדאיתא בהמדיר (כתובות דף ע:) אבל ליכא למימר דכי קתני וכא ונוטל מזה קאמר דכי מחייב לשלומי אלמא שליחותיה קעביד ומהני ליה ואסור: **היה ביתו לבנות.** לא זו אף זו קתני ברישא אשמעינן דלצורך מזונות שרי וסיפא קמ"ל דאפילו לצורך בנין ביתו התירו: **נותן לאחר משום מפנה.** דלבתר הכי לא מתהני מייה אלא ממקבל מתנה: **והוא נוטל ואוכל.** דלאו מדידיה מתהני אלא מהפקרא: **ור' יוסי אוסר.** בגמ' מפרש טעמא: **גמ' מה מפנה עד דאתי מרשות נותן לרשות מקבל.** שאם אמר הריני נותן מתנה זו לפלוני יכול לחזור בו עד שיגיע לידו של מקבל: **אף הפקר עד דאתי לרשו' זוכה.** שאינו [יוצא] מרשות בעלי' עד שיחכה בו אחר ואי בעי למיהד' מצי הדר הלכך כי זכי בה מודר ממדיר קא מתהני: **שנדרו קודם להפקרו.** שאסרו ואח"כ הפקירו: [ו]**מה לי הפקרו קודם לנדרו.** דהא כל זמן שלא זכה בו דמפקיר הוי ודינא הוא דליחול נדריה עליה ואמאי קתני ה"ז מותר: כל

מתאר בכרים: המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל לנדרו. הא כרשותיה קאי עד דאתי ליד הזוכה: ונוטל מזה. אם יגלה דהא אין הפועלים יכולין לתבוע כלום: ביתו לבנות. שאע"פ שאין לוקח מזון כל כך: נותן לאחר בבתנה והלה מותר. ולא תימרו אלא כשאין לו מה יאכל למדנו שכל הערמות אסורות בין בנדרים בין בימיד בנדרים שלא התירו אלא בשעת הדחק שאין לו מה יאכל. לשון הרב רבי אליעזר ממי"ץ: הרי הן מופקרין בר' ורבי יוסי אומר. מפרש בגמ' מאי טעמא דרבי יוסי קסבר הפקר כמתנה מה מתנה יכול לחזור עד דאתי לידו אף הפקר עד דאתי לרשות זוכה דקודם לכן לא כלום הוא ודידיה הוא ולכך אסור לומרו כה המודר דכשעה שזוכה בו של מדיר הוא ולהפקר דוקא פליג רבי יוסי אבל אינתן בתמנה לא פליג:

מסורת הש"ס

א) [ע"ז ו:], ב) כתובות ע:, ג) [לקמן מח.], ד) [ל"ל הרמב"ן. יעב"ץ], ה) [הלי נדרים פי"ז ה"ז], ו) [שיך לע"כ], ז) שיך לעיל, ח) [שיך לע"כ].

הגהות הב"ח

(א) בשבשנה אצל החנוני ואומר אים פלוני מודר ממני: (ב) רש"י ד"ה קונם שדה שאני חורש בה עלמ': (ג) ד"ה וכ' יוסי לאסר בהא דמניחו: (ד) ד"ה מה מתנה וכו' דאתיא לידי מקבל אף הפקר כנ"ל והל"מ: (ה) ד"ה מתיב ודיה אמר רבי יוסי הנ"מ:

פירוש הרא"ש

אלא לא ילוה ממנו מאי קמהני ליה. בשלמא לא ישאילנו דהא מהני ליה אלא לא ישאל ממנו מאי קמהני ליה בשלמא לא ילוה ממנו ולא יקח ממנו דקא מהני ליה אלא לא ישאל ממנו מאי קמהני ליה. ואיכא לפרש בשלמא לא יקח ניחא דקמהני ליה וכן קושין דלא ילוה אינא לשנויי בדוחק שמא יפרע זוזי טני ותקילי יותר מאותן שהלוה לו ומשלא נהנה מודר אלא לא ישאל אימנו שמחיר לו המפקן בעין מה הנאה קא מני ליה: נזירה לישאל אבו להשאיל וכן בולהון. אמי טולהון לאו דוקא דלא קאי אלא ילוה: מתני' המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל. אורחא דמילתא: הבא ונוטל מזה. אם ילקח לתת לו אבל משום הכי אינו מייב לתת לו שהרי לא אמר לו שיתן לאם היה מייב לשלם לו על פי הדברים שאמר לו משום דמוכחא מילתא כשאמר לו אים פלוני מודר הנאה ממני ואין לו מה יאכל ואינו יודע מה אעשה לו לשמם כך אמר לו שיתן לו יכין שהוליא ממון מידו על פי דבורו מייב לשלם לו אם כן היה אסור המודיר: היה ביתו לבנות ונדרו לגדור. לא זו אף זו קתני: נותן לאחר לשום מתנה בו. ותוקף כאן לו מה יאכל המירו זה: ור' יוסי אומר. כגמרא מפרש טעמא: גמ' מה מתנה עד דאתי מרשות נותן לרשות מקבל. כדאמרינן בכתובות (דף כד.) דהנתן מתנה לחבירו ואמר הלה לו אפשי כה הדרה למרה דכרשות נתן היא עד שתגיע ליד המקבל: אף הפקר בן. הלכך כי זכי ביה מרשותיה קא זכי וכאילו נתנו לידו: [ו]ומה לי הפקרו קודם לנדרו. הא כרשותיה קאי עד דאתי ליד הזוכה: ונוטל מזה. אם יגלה דהא אין הפועלים יכולין לתבוע כלום: ביתו לבנות. שאע"פ שאין לוקח מזון כל כך: נותן לאחר בבתנה והלה מותר. ולא תימרו אלא כשאין לו מה יאכל למדנו שכל הערמות אסורות בין בנדרים בין בימיד בנדרים שלא התירו אלא בשעת הדחק שאין לו מה יאכל. לשון הרב רבי אליעזר ממי"ץ: הרי הן מופקרין בר' ורבי יוסי אומר. מפרש בגמ' מאי טעמא דרבי יוסי קסבר הפקר כמתנה מה מתנה יכול לחזור עד דאתי לידו אף הפקר עד דאתי לרשות זוכה דקודם לכן לא כלום הוא ודידיה הוא ולכך אסור לומרו כה המודר דכשעה שזוכה בו של מדיר הוא ולהפקר דוקא פליג רבי יוסי אבל אינתן בתמנה לא פליג:

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ו מהלכות נדרים הלכה ט:
נו ב מיי' פ"מ מהלכות נדרים הל' יב [יג] טוש"ע י"ד סי' ריח סעיף ה:
נז ג מיי' פ"ו מהלכות נדרים הלכה יט סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רכח סעיף ח:
נח ד מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף ט:

מוסף רש"י

קונם שדי שאני חורש בה. לא תעבוד שדי שאילה לחרישה. שאם תשאל אותה לי קונם יכול, והשאילה לי, הוא אסור. טעם המצוה דודאי כיון דמה שהוגעל (ראה"ר בשמו).

תוספות

אבר ליה השאילני פרתך **אבר** ליה אינה **פנויה אבר השואל** קונם **שאני חורש בה לעולם אם** היה דרכו לחרוש **הוא אסור.** דנתכוין לאסור אותו שדרכו לחרוש וכל אדם מיותרין לחרוש בה לגרכו שלא נתכוין לאסור אלא על מי שדרכו לחרוש בה: [ו]**בשלמא לא ילונו** חבירו דמהני ליה למודר **אלא לא ילוה הימנו מאי** קמתהני מיניה המודר. ה"ג בפיפא בשלמא לא יקח הימנו ולא ילוה הימנו ולא ישאל הימנו אלא לא יקח דמהני' קושיא לשנויי דלעולם ולא ילוה דמיתהני מודר דכי הדר פרע מדיר פרע ליה זוזי טבין ותקולי ומהני ליה אלא לא ישאילנו כלי לו דכר שחוכר כעין מאי מהני ליה מדיר: אמר אביי גזירה לשאול משום להשאיל דמודר יכן כלהו לא ילוה הימנו גזירה שמא יאוה לו אבל לא יקח אסור מן הדין אטו ליקח בפחות כדמפרש בזכיגא מציעתא ושמא יש לפרש דלא יקח בפחות דקאמר דהשתא עבקר המוכר אלא משום גזירה דנגזרינן אטו יקח המודר בפחות דקמתהני ליה וקשה דהא תנן (לקמן מז:) האומר הריני עליך המודר אסור וכן סוף פ' מרבע נדרים שאיני נהנה לישראל לוקח ביותר דמודר מותר ליהנות ולא תדיר ולא גזרינן דלא יהנה אן יהנה ממנו הוא ומ"מ דגזרינן לשאול אטו להשאיל ונראה להר"מ דרגילות הוא בשאדם משאיל לחבירו שהכירו משאיל לו יותר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com